

The image shows a modern interior space. On the left, a bright yellow wingback armchair sits on a patterned rug. The wall behind it is made of horizontal wooden planks. To the right, a large black chalkboard is mounted on a dark wall. The ceiling is dark with recessed lights. A white horizontal bar is overlaid on the image, containing text.

**Tampereen kaupunkiseudun
rakennesuunnitelman tilannekuvan valmistelu**

Ilppo Soininvaara
02.10.2020

MDI

Aluekehittämisen konsulttitoimisto

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman tilannekuvan valmistelu

Tässä dokumentissa esitellään rakennesuunnitelman tilannekuvan valmistelun aineistoa ja huomioita. Materiaaleja on kerätty ja jalostettu kahdessa työpajassa ja työpajamateriaalia on täydennetty dokumenttianalyysillä. Jo ennen työpajoja on laadittu seututoimiston taholta tarkastelu rakennesuunnitelman toteutumisesta seudun kuntien kaavoissa. Tarkastelun perusteella rakennesuunnitelma on jalkautunut kuntien kaavoihin hyvin.

Työpajat perustuivat jo aiemmin määritelty Rakennesuunnitelman 2040 yhdeksään tavoitteeseen, joiden rinnalle lisättiin ensimmäisen rakennesuunnitelman tavoite ilmastonmuutoksen hillintä erillisenä asiakohdanaan. Ensimmäisessä työpajassa tarkasteltiin tavoitekohtaista kehitystä ja muita niihin liittyviä huomioita, ja toisessa keskityttiin tarkemmin tarvittaviin strategisiin investointeihin.

Tässä dokumentissa rakennesuunnitelman tavoitteet on niputettu neljäksi teemaksi. Teemojen sisällä tunnistetaan niihin liittyvät keskeiset toimenpiteet, huomioita näiden toteutumisesta sekä nostetaan esiin *uusia tulevia tarpeita*. Raportin toisessa osassa pureudutaan yksitellen syvemmin eri tavoitteisiin ja niihin liittyviin toimenpiteisiin.

Työstä on vastannut seudun maankäyttö ja asuminen -työryhmän sekä liikennejärjestelmätyöryhmän jäsenistä muodostettu pienryhmä. Ryhmä on ohjannut ja kommentoinut analyysityötä.

1. Kärkiteemat

1. Kasvu ja seudun rakenne: rakennesuunnitelman 2040 ratkaisut

Rakennemallityössä varaudutaan seudun väestönkasvuun monipuolisesti erilaisia kärkiä hyödyntäen

Yhdyskuntarakennetta tiivistetään ja eheytetään kautta linjan

Tiiviiden keskusten kehittämisen rinnalla huomioidaan olemassa olevien asuinalueiden laadukas kehittäminen

1. Kasvu ja seudun rakenne: Huomioita ja havaittuja *uusia tarpeita*

Tavoite: Varaudumme väestönkasvuun:

- Joukkoliikennettä, keskustoja sekä seuturakenteen eheyttämistä tarkastellaan yhteisenä kokonaisuutena
- *Korostetaan kasvun suunnitelmallisuutta, kasvutavoitteiden realistisuutta sekä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin*
- *Ohjelmallisuus ja seutusunnittelu välineinä osaoptimoinnin ja kilpailun karsimiseen*

Tavoite: Tiivistämme yhdyskuntarakennetta:

- Tiivistämisessä tunnistetaan nyt etenkin määrällisiä onnistumisia, ja laadullisia epäonnistumisia
- Mikä on tiivistämisen keskeinen tavoite, ja minkälaisella rakenteella siihen päästään?
- *Tiivistämisen monipuoliset mahdollisuudet ja rakentamisen typologiat huomioon: Mittakaavakysymykset ja monimuotoisuuden vaatimus eri tarkastelutasoilla*

Tavoite: Kehitämme keskustoja ja keskuksia:

- Hyvästä kehityksestä huolimatta vielä paljon tekemistä (osin) autovaltaisen seuturakenteen osalta
- Laadukkaiden ja monipuolisten asuinympäristöjen tarve korostuu: pelkkä tiivistäminen ei ole kehittämistä
- *Lähiöt ja olemassa olevat tiiviit asuinalueet laatuperustaisen kehittämisen fokukseen*

2. Laadukas kehittäminen ja ympäristö: Rakennesuunnitelman 2040 ratkaisut

Rakennemallissa painotetaan asuinympäristöjen laadun merkitystä, ja pyritään välttämään yksipuolisten asuinalueiden muodostumista

Rakennemalli tähtää liikkumisen tapojen systemiseen muutokseen, jossa kestävätkulkumuodot ovat etusijalla

Laadukkaana asuinympäristön, toimivan yhdyskuntarakenteen ja kestäväntuotteen lisäksi luodaan laajemminkin rakenteellisia mahdollisuuksia kestäväntuotteen ja vähäpäästöiseen elämiseen

2. Laadukas kehittäminen ja ympäristö: Huomioita ja havaittuja *uusia tarpeita*

Tavoite: Parannamme asuinympäristön laatua ja monipuolisuutta:

- Osin hyvää kehitystä keskuksissa, mutta myös laadullisesti heikompaa ja yksipuolisempaa tuotantoa
- Suomi on täynnä heikkolaatuisia ja monotonisia uusia asuinympäristöjä. Oikealla laadulla erottuu varmasti
- *Keskusten profilointi, laadullisen ilmeen monipuolistaminen ja erilaiset urbaanimman ilmeen omaavat paikat otettava osaksi kehittämistä*
- *Vanhojen asuinalueiden kehittäminen ja laatuprofilointi painopisteeksi uusien alueiden rinnalle*

Tavoite: Uudistamme liikkumisen tapoja:

- Hyvää edistystä liikkumisen osalta, mutta vielä on paljon tekemistä systeemisen muutoksen aikaansaamiseksi
- Keskuksissa kävelyn olosuhteet keskeisessä asemassa, mutta Tampereen seudulla on myös paljon tekemistä pyöräilyn olosuhteissa
- *Tuodaan tehokkaita kulkumuotoja tarjolle sinne, missä on eniten liikkumiskysyntää*

Tavoite: Hillitsemme ilmastonmuutosta:

- Tavoitteista toimenpiteisiin, ilmastotoimilla alkaa olla kiire, eivätkä asukkaat hyväksy löperöä otetta
- Ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää poikkileikkaavaa otetta kaikkeen kehittämiseen
- *Ilmastonmuutoksen rinnalla tarkasteltava myös elinympäristöjen ja biodiversiteetin köyhtymistä, mikä on potentiaalisesti vielä merkittävämpi ongelma*

3. Palvelut ja elinkeinot: Rakennesuunnitelman 2040 ratkaisut

Rakennemallissa laaditaan ankkureita alueella toimimiseen erilaisten yritysten näkökulmasta, ja mahdollistetaan yrityksille toimintaympäristön kehityksen ennakointi

Yhdistetään maankäytön pitkän aikavälin suunnittelu lyhyemmän aikavälin palveluverkkotarkasteluun rullaavan päivityksen keinoin

Palveluverkon koordinoinnin seudullinen ohjelmointi auttaisi ennakoimaan väestömuutoksia nykyistä paremmin

3. Palvelut ja elinkeinot:

Huomioita ja havaittuja *uusia tarpeita*

Tavoite: Vahvistamme elinkeinoelämän kasvua:

- Kuntien välinen kilpailu ja osaoptimointi haittaa kehittämistä
- *Elinkeinoelämän kehittämisen ja maankäytön suunnittelun tiiviimpi yhdistäminen tarpeen*
- *Vastattava nykyajan keskeisiin haasteisiin, mm. tukemalla alueiden muuntojoustoa, kiertotalouden tarpeita sekä tuomalla työpaikkoja lähelle asumista ja palveluita*

Tavoite: Parannamme palvelujen saavutettavuutta:

- Asukas ei ole kiinnostunut kuntarajoista, niistä on korkeintaan haittaa
- Kuntalaisen näkökulmasta palveluiden saatavuudessa on isoja eroja kuntien välillä
- *Palveluverkkosuunnittelun kytkentä hitaaseen rasu-prosessiin vaikea, mutta mahdollinen tehtävä, joka edellyttää jatkuvasti rullaavaa päivitystä. Nyt nämä ovat eriytyneet toisistaan liikaa*
- *Palveluiden seudullinen ohjelmointi yhdistämään eri tarkastelutasoja*

4. Ohjelmat ja sitoutuminen: Rakennesuunnitelman 2040 ratkaisut

Rakennemallityössä tunnistetaan keskeiset seututaso- n hankkeet, jotka toimivat myös linkkeinä seudun ja valtion välillä

Tunnistetaan vastuutasot ja vastuulliset toimijat eri hankkeissa ja ohjelmissa

Seudullista sitovuutta lisätään ohjelmoimalla keskeiset tavoitteet

4. Ohjelmat ja sitoutuminen: Huomioita ja havaittuja *uusia tarpeita*

Tavoite: Edistämme seudullisesti merkittävien hankkeiden toteutumista:

- Ideoita ja hankkeita on, mutta toimintaa ja edistymistä tarvitaan
- *Infrahankkeiden rinnalle tarvitaan laadullisia hankkeita, kulttuurihankkeita ja elinkeinoelämän kehittämiseen liittyviä hankkeita*
- *Hankkeiden priorisointi ja toteutukseen sitoutuminen tärkeitä muutoksen aikaansaamiseksi*

Tavoite: Parannamme suunnitelman sitovuutta ja toteuttamisen ohjelmointia:

- Seudulliseen tarkasteluun tarvitaan vieläkin lisää painoarvoa, maankäyttö, liikennejärjestelmä ja elinkeinot sekä asukkaiden arki ovat väistämättä seudullisia
- Sitoutuminen ja ohjelmointi varmistavat positiivisen kehityksen myös ongelmallisina aikoina (esim. koronan jälkivaikutukset)
- *Suunnittelun ja kärkihankkeiden priorisointia kehitetään tukemaan suunnitelman sitoutumista*

Yhteenveto uusista tarpeista

Kasvun ja seudun rakenteen suunnittelussa tarvitaan nykyistä enemmän laadun painotusta. Tiivistämisen lisäksi tulee tarkastella laajemmin mittakaavakysymyksiä ja monimuotoisuutta, myös vanhoilla asuinalueilla. Laadua sekä kasvun osaoptimointia karsitaan ohjelmoimalla tavoitteita ja kärkiä.

Asuinympäristöjen laadun lisäksi kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota asuinalueiden profilointiin, monimuotoisuuteen ja urbaaniin ilmeeseen. Tiiviiden alueiden kehittäminen linkittyy vahvasti kestävien kulkumuotojen priorisointiin ja kehittämiseen. Tehokkaita kulkumuotoja on tuotava tarjolle sinne, missä on eniten kysyntää liikkumiselle. Laadukkaiden asuinympäristöjen ja kestävien kulkumuotojen lisäksi on entistä enemmän painotettava vihreyttä ja kestävyyttä kautta linjan, ja mahdollistettava asukkaille kestävien valintojen tekeminen rakenteellisin keinoin.

Samalla on tuettava entistä enemmän erilaisten yritysten olosuhteita. Rakennemallissa luodaan yrityksille mahdollisuuksia toimia alueella, tuetaan muuntojoustoja, kiertotalouden tarpeita ja tuodaan työpaikkoja mahdollisuuksien mukaan lähelle asumista ja asiakasvirtoja. Sama koskee palveluverkkoa: hidas rasuprosessi yhdistetään nopeaan palveluverkkosuunnitteluun rullaavan ja aktiivisen päivittämisen sekä ohjelmoinnin keinoin.

Seudun kasvuun ja kehitykseen varaudutaan erilaisin kärkihankkein. Näiden osalta tunnistetaan erilaiset vastuutahot, ja priorisoidaan hankkeita vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Priorisointi, vastuiden selkeytys ja ohjelmointi tukevat suunnitelmaan sitoutumista.

2. Tavoitteiden analyysi

1. Varaudumme väestönkasvuun - tavoitteen tärkeys

- Kasvua on keskitetty varsin onnistuneesti tavoiteltuihin sijainteihin
 - Rasun ja MAL-sopimuksen realistisuus saa kiitosta
 - Kehittämisen monet kärjet tärkeitä, kunhan kasvutavoitteet pysyvät realistisina.
 - Kuntien parempaa sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin kaivataan
- Erytyiseen huomioon nousee joukkoliikenne ja kasvu sen varaan (kasvun hallinnan kysymyksenä)
 - Kasvun toteuttamisessa hidasteita maanhankinnan ja raideinvestointien osalta
- Keskeisiksi varautumistekijöiksi nousevat monikärkinen strategisuus, toteutuksen konkreettinen ohjelmointi, kasvun jakautumisen sopimuksellisuus ja sitoutuneisuus kunnissa.
 - Kasvutoiveista on päästävä kasvun tietoperustaiseen hallintaan.
 - Tehokas varautuminen peräänkuuluttaa priorisointia ja seurantaa
- Kasvuun varautuminen on keskeisimpiä teemoja seudullisesti
 - Pragmaattinen ote edellytyksenä
 - Osaoptimointi heikentää seudun kehitystä. Asukas ei ole kiinnostunut kuntarajoista.

1. Varaudumme väestönkasvuun - kriittiset investoinnit

- Olemassa olevien asuinalueiden kehittäminen ja täydentäminen
- Asemanseudut, kasvun hallinta linkittyy suoraan liikennejärjestelmään ja sen kehittämiseen
 - Toimiva rakenne myös tärkeä kilpailukykytekijä
 - Joukkoliikenteen, keskustojen ja seuturakenteen eheyttämisen yhteinen kokonaisuus
- Työn asumisen ja vapaa-ajan yhdistäminen kriittinen näkökulma
 - Väestönkasvuun varautumisessa keskityttävä siis paljon muuhunkin, kuin asumiseen
 - Varautumisen kokonaisvaltaisuus ja poikkileikkaavuus
- Uusien alueiden ohella on syytä jatkuvasti kehittää olemassa olevia alueita
 - Vanhojen asuinalueiden huomiointi talousarvioissa
 - Eriytymisen ehkäisy erittäin tärkeä painopiste varautumisessa

2. Tiivistämme yhdyskuntarakennetta - tavoitteen tärkeys

- Yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ei temaattisesti voida erottaa kasvuun varautumisesta ja liikennejärjestelmästä, mutta se on periaatteena tärkeä määrittämään kasvun tapaa ja rakenteen suunnittelua.
 - Joukkoliikenteen ja liikennejärjestelmän merkitys tärkeä, ei vain keskustojen tiivistämisen osalta vaan myös koko rakenteen tiivistämisen osalta. Joukkoliikenne ohjaa kasvua terveellä tavalla.
 - Kasvu myös mahdollistaa joukkoliikenteen palvelutason parantamisen!
- Tiivistämisen osalta tunnistetaan selkeitä onnistumisia etenkin keskustoissa.
 - Toisaalta tiivistäminen nähdään osin laadullisesti tavoitetta heikompana ja monotonisena.
 - Myös joidenkin vanhojen asuinalueiden pysähtyneisyys kysymyksenä
 - Tomeramman asunto- ja maapolitiikan tarve
 - Määrällisten ja laadullisten tavoitteiden ohjelmointi
- Asuntotarjonnan ja rakentamisen typologioihin kaivataan ohjelmointia.
 - Monipuolisempaa tiivistämistä ja seudullista profilointia: Laatuksymyksissä hyvä mieltä myös kuntakohtaisia tarkastelun tasoja (mitä seutu voi tehdä vs. mitä kunnat tekevät)
 - Suunnittelujärjestelmän toiminta laadunvarmistajana/edellyttäjänä
 - Olemassa olevien alueiden saneeraus, kehittäminen ja profilointi uuden luomisen rinnalle

2. Tiivistämme yhdyskuntarakennetta - kriittiset investoinnit

- Raideinvestoinnit ja muu liikennejärjestelmän kehittäminen ohjaavat tiivistämisen ja eheyttämisen mahdollisuuksia
- Sekoittuneiden rakenteiden vaatimus edellyttää investointeja kaupunkiympäristöön ja sen laatuun, sekä olemassa olevan rakenteen muokkaamiseen
 - Tiiviiden alueiden monimuotoisuus ja monipuolisuus huomioon
- Keskeistä: Miten tiivistäminen määritellään ja mitä siltä kaivataan? Tiivistämistä on mahdollista toteuttaa eri tavoin, edellyttäen erilaisia investointikärkiä. Tulee määrittää tarkkaan seudullisen yhdyskuntarakenteen tiivistämisen päämäärä ja tavoitteet.
 - Nauhakaupunki, jossa keskukset omaleimaisia ja elinvoimaisia?
 - Hierarkkisempi järjestelmä, jossa suurempaa liikkumista työn ja palveluiden perässä?
 - Hajatiivistäminen vs. ”aito tiivistäminen”
 - Halutaanko tiivistää vai kehittää alueita? Olemassa olevien alueiden ongelmat eivät ratkea tiivistämällä lisää
- Tiiviyden typologiat: myös matalampi rakentaminen voi olla tiivistä.
 - Tiivistämistä tulee ajatella myös laatuksymyksenä ja erottautumisena
- Tiivistämisen ohella etenkin olemassa olevilla tiiviillä alueilla tarvitaan laadullista kehittämistä

3. Kehitämme keskustoja ja keskuksia - tavoitteen tärkeys

- Keskusten kehittämisessä on onnistuttu jokseenkin hyvin
 - Kehittämisessä onnistuttu mm. laatimaan toimivia ohjelmia ja käytäntöjä
 - Yhteinen tahtotila merkittävä onnistuminen
 - Keskuksissa kansallisellakin tasolla merkittävää kehitystä
- Vaikka keskusten kasvu ja viihtyisyys ovat edistyneet, edelleen ”automarket-rakennetta” on seudulla varsin paljon
- Lähikeskuksista ei aina olla saatu luotuja oikeasti urbaaneja yksiköitä
 - Ns. välimallin rakenne yhdistää pahimmillaan tiiviin ja väljän huonoja puolia
 - Keskusten omaleimaisuus haasteena
- Keskuksissa korostuu laadukkaiden lähiympäristöjen ja tilojen tarve
 - Autoriippuvaisuus, viihtyisyys ja asemanseudut yhä kehityskohteina
 - Myös keskusten profilointi, monimuotoisuus ja erottuvuus, joita osin haastaa seudullinen osioptimointi
- Keskustat ja keskuksset ovat seudun kehityksen ja varautumisen ydinsijainteja, joissa ei ole varaa laadullisesti heikkoon tasoon
 - Seudun elinvoima kiertyy keskusten ympärille, ja näissä on nykyisellään käyttämätöntä potentiaalia

3. Kehitämme keskustoja ja keskuksia - kriittiset investoinnit

- Keskustojen viihtyisyys ja toimivuus liittyvät vahvasti liikennejärjestelmään
 - Kävelyn olosuhteiden ohella raiteet ja joukkoliikenteen toimivuus korostuvat investoinneissa
 - Autovaltaisten kuntien murros edellyttää merkittäviä investointeja
 - Miten liikennejärjestelmää priorisoidaan keskusten osalta? Asukkaan näkökulmasta asemanseutu on keskuksen tärkein noodi
- Keskusten palvelut määrittävät asumiskysyntää. Silti on tarvetta myös erilaisille (tiiviiin) asumisen typologioille
 - Laatutietoisuus keskuksissa ja keskustoissa kasvaa, ja liittyy asuntojen ja rakenteiden laadun lisäksi palveluihin, ympäristöjen turvallisuuteen, liikkumiseen, viheralueisiin...
- Keskustojen ja niiden kävelyolosuhteiden lisäksi kehityspanoksia olemassa olevaan rakenteeseen, vanhoille tiiville asuinalueille ja lähiöihin
 - Monipuolistaminen, profilointi ja laadukkaat ympäristöt ehkäisevät eriytymistä
- Asemanseutujen kehittäminen: onko keskuksen tärkein valtti nopea poispääsy? Vai onko näillä sijainneilla muutakin annettavaa?

4. Parannamme asuinympäristön laatua ja monipuolisuutta - tavoitteen tärkeys

- Asuinympäristön laatuksymykset tulevat esiin lähinnä keskusta-alueina, joissa on tapahtunut positiivista kehitystä
 - Keskusten palvelurakenteita ja viheryhteyksien kohentumista kiitellään
 - Keskusten kehittäminen tuonut kuntiin kilpailukykyistä ja laadukasta asumistarjontaa
- Positiivisista merkeistä huolimatta laatuun liittyy myös epäonnistumisia. Uustuotanto katsotaan yleisesti monotoniseksi
 - Asuntotypologiat painottuvat pieniin ja keskenään samankaltaisiin asuntoihin
 - Kehittäminen ja rakentaminen turhan investorivetoista
 - Asuinalueilla ei ole laatuun liittyviä profiileja
- Seudun kehittäminen painottuu ”ääripäihin”: korkeaan ja tiiviiseen, sekä matalaan ja väljään. Monimuotoiset ympäristöt kadoksissa
- Tarvitaan asuinympäristöjen laadun standardointia, ja laatuohjauksen ohjelmointia
 - Laadukkaat ympäristöt vähentävät segregaaation riskiä, mutta sitoutumisessa sos. asuntotuotantoon on puutteita
 - Asuinympäristön laatu rakennemallin keskeistä sisältöä, ilman laatua ei ole kilpailukykyä, houkuttelevuutta tai vetovoimaa.

4. Parannamme asuinympäristön laatua ja monipuolisuutta - kriittiset investoinnit

- Laatuksymysten ratkaisussa korostuvat varsinaisen rakentamisen laadun ohella mm. maisema-arkkitehtuuri ja liikenne
- Laatumietoisuus on kehittämisen tärkeimpiä ajureita. Asukkaat painottavat laatua kautta linjan
 - Keskeistä on saada luotua laatua ja kehitystä nykyisin osin pysähtyneessä tilassa oleville ja mahdollisesti eriytyville asuinalueille!
- Strategiset kohteet laadun ja viihtyisyyden takaajina (mm. torit, aukiot, rannat, luontoyhteydet, reitit ja näkymälinjat)
- Asuinympäristön mittakaavakysymyksiä ja monimuotoisuutta tulee tarkastella eri tasoilla, sekä huomioida olemassa olevien alueiden ongelmat näihin liittyen
- Erilaiset typologiat tiiviissä rakentamisessa parantavat koettua laatua. Myös pienimittakaavaisempi korttelirakenne voi rakentua tiiviinä
 - Asuinalueiden ulkonäkö, tunnistettavuus, kiinnostavat elementit yms.

5. Uudistamme liikkumisen tapoja - tavoitteen tärkeys

- Liikkumisen uudistuksessa katsotaan pääsääntöisesti tapahtuneen onnistumisia Joukkoliikenteen kehittyminen ollut menestyksestä (ainakin ennen korona)
 - Investoinnit ottavat aikansa, mutta seudulla otettu paljon askeleita eteenpäin
 - Liikkumisen uudistamisessa keskiössä ollut myös kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämien, joissa on vielä paljon tekemistä
 - Autoilun ulkoisvaikutusten tarkempi huomiointi
 - Modernistinen rakenne kehittämisen taakkana
- Liikkumisen uudistamisessa on pitkäjänteisyyttä ja johdonmukaisuutta, vaikka nykytilanne ei vielä ole tavoitteen mukainen (mm. autoilun määräävä asema)
 - Autoilun kulkumuoto-osuuteen ei olla kyetty vaikuttamaan
 - Kehittäminen on ollut infrapainotteista, ja muu työkalupakki jäänyt vähemmälle
 - Systemisen muutoksen aikaansaamisessa vielä paljon työtä, mutta sitoutuneisuus kunnissa hyvällä tasolla
 - Tilanjako keskuksissa: miten saadaan vaikuttavuutta rajatussa tilassa: kestävät kulkumuodot etusijalla
- Liikkumisen tapojen uudistaminen, sitoutuneisuus ja hyvä kehitys antavat hyvän kuvan rasu-prosessin mielekkyydestä
 - Liikkumista tarkasteltava kaikilla suunnittelutasoilla. Etenkin kävelyä ja pyöräilyä fokusoitava kunnissa

5. Uudistamme liikkumisen tapoja - kriittiset investoinnit

- Ratikka mullistaa liikkumista sekä konkreettisesti, että mielikuvien tasolla
- Matkaketjut ja liikkumisen vaivattomuus, liityntäpysäköinti ja moderni bussiliikenne uudistuksen kärkiä
 - Mikä tekee modernista bussiliikenteestä modernin? Uudet palvelukonseptit?
- Urbanisaatio ja ilmastonmuutos edellyttävät uudistusta, mutta muutoskitka luonnollinen reaktio
 - Autovaltaisten kuntien muutos väistämättä hidasta
- Pyöräilyn laatukäytävien kehittäminen nousee tärkeäksi teemaksi ja investoinnit pyöräinfraan nousee esiin oikeastaan kaikissa kunnissa
 - Tampereen seutu kokonaisuudessaan edelleen takamatkalla pyöräilyn olosuhteissa.
- Nauhakaupunki: lähijunaliikenne ja keskustojen kehittäminen muodostavat erottamattoman yhdistelmän
- Keskusten ja keskustojen tilanjako: Paljonko asukkaita saadaan palveltua rajatussa tilassa?
 - Tehokkaat ratkaisut sinne missä on eniten kysyntää

6. Hillitsemme ilmastonmuutosta - tavoitteen tärkeys

- Ilmastonmuutoksen hillinnän suhteen on edistytty erinäisten toimenpiteiden osalta
 - Joukkoliikenteen kehittäminen ja keskusten tiivistäminen hyvä suunta, mutta suuremman muutoksen aikaansaaminen vaatii vielä runsaasti töitä
 - Seudullinen ilmastonmuutosstrategia ja kuntakohtaiset tiekartat plussaa
- Aihetta selvitetty urakalla, toimenpiteet laahaavat tietopohjan perässä?
 - Yleinen strateginen suunnittelu kuitenkin vie oikeaan suuntaan
 - Käytännön tekeminen vielä puutteellista, jääty toisinaan suunnitelmien tasolle
 - Sitoutuminen nyt tavoitteisiin, ei toimenpiteisiin!
- Ilmastonmuutoksen hillintä kohtaa myös kuntalaisten vaatimukset: vähäisiä toimia ei enää hyväksytä
- Kenen vastuulla erilaiset päätökset ovat? Valtio vastaa esim. ruuhkamaksuista lainsäädännön kautta

6. Hillitsemme ilmastonmuutosta - kriittiset investoinnit

- Ilmastotoimien ohjelmointi, tavoitteesta toimintaan
- Ilmastonmuutos poikkileikkaavana tarkasteluna. Ei ole tarkoituksenmukaista miettiä omana toimintalohkonaan, vaan miettiä jokaisessa teemassa.
 - Väestönkasvu: miten toteutetaan kestävästi?
 - Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen: miten tuotetaan kestävää rakennetta?
 - Keskustat ja keskukset: luontoyhteydet kuntoon, varautuminen ilmaston muuttumiseen ja sään ääriolosuhteiden yleistymiseen
 - Asuinympäristön laatu: määrällisten ja laadullisten tavoitteiden rinnalle ympäristötavoitteet
 - Elinkeinoelämä: miten tuetaan kestävää kasvua ja mm. kiertotaloutta?
 - Liikkumisen tavat: systeemisen muutoksen tarve
 - Palvelut: palveluverkon optimointi ja keskittäminen
 - Merkittävät hankkeet: ilmastoon liittyvät tai linkittyvät kärkihankkeet?
 - Suunnitelmien sitovuus ja ohjelmointi: sitovat ilmastotoimet ja tavoitteet osaksi erilaisia ohjelmia
- Rakennesuunnitelman tarkoituksena on luoda rakennetta, joka mahdollistaa ilmastonmuutoksen hillinnän ja kestävä elämäntavan

7. Vahvistamme elinkeinoelämän kasvua - tavoitteen tärkeys

- Elinkeinoelämän vahvistamisessa on onnistuttu jokseenkin, mutta myös kriittisiä ääniä löytyy.
 - Onnistumisia saatu aikaan mm. Rajaton seutu -tarkastelulla
 - Myös saavutettavuuden parantuminen tärkeä kehitys elinkeinojen kannalta
 - Business Tampere hyvä väylä kehittämiseen
- Elinkeinoelämän kasvun kehittämistä vaivaa kuntakohtainen kilpailu ja tarkastelun lyhytjänteisyys
 - Pitkän aikavälin maankäytön suunnittelu ei helposti kohtaa yritysten lyhyen aikavälin toimintaympäristön muutoksia
- Elinkeinopolitiikan kytkennät maankäyttöön ja rakennemallityöhön ovat puutteellisia, eikä yritysten ääni tule niissä kunnolla esiin
 - Seudullista elinkeinot-maankäyttö -visiointia on vahvistettava ja työpaikka-alueiden analyysia ja suunnittelua petrattava seudullisesti
 - Yritysten erilaiset tarpeet: työmatkat, yritysalueet ja asiakasvirrat. Laaja yrityskirjo on seudun etu, mutta huomioitava suunnittelussa.
- Ylipäänsä elinkeinoelämän kasvun vahvistamisen seudullista otetta ja merkittävyyttä rakennemallityössä on lisättävä
 - Seudun elinvoima riippuu yritysten olosuhteista, mutta yrityksille kuntarajat ovat vain haasteena. Yritykset kilpailuttavat kaupunkiseutuja, eivätkä ole kiinnostuneita seudun sisäisistä rajoista
 - Yrityksille asiakasvirrat ovat sijaintikysymyksenä oleellinen, ja nämä tulee tavalla tai toisella suunnittelussa huomioida

7. Vahvistamme elinkeinoelämän kasvua - kriittiset investoinnit

- Keskusten tukeminen, keskusten ostovoiman kehittäminen ja monipuoliset ja kiinnostavat työskentely-ympäristöt
 - Sekoittuneet alueet, joissa palveluita, työtä ja asumista (lähinnä toimistotyöpaikkojen osalta)
 - Tulee miettiä myös muiden yritysten ja työpaikka-alueiden kehittämistä ja saavutettavuutta
 - Liikennejärjestelmä myös elinkeinopolitiikan keskeistä välineistöä
 - Varmistetaan erilaisia edellytyksiä toimia seudulla
- Lentokentän ja lentokenttäyhteyksien kehittäminen, siihen liittyvät työpaikat ja koulutus
- Jakamis- ja kiertotalouden vaatimukset huomioon rakenteen suunnittelussa
- Lähijunaliikenteen ja muun joukkoliikenteen ohella ulkoisen saavutettavuuden vaaliminen yritysten kannalta ytimessä: Suomi-rata, lentokenttäyhteydet ja niiden jatkuva kehityspanostus
- Maankäytön suunnittelulla ei laadita elinkeinostrategiaa, vaan luodaan kiinnityspisteitä yrityksille suunnitella toimintaansa

8. Parannamme palvelujen saavutettavuutta - tavoitteen tärkeys

- Palveluiden saatavuuden parantumisessa ei olla kaikin puolin onnistuttu. Seudullisesti on edistytty palvelujen sijoittumisen periaatteiden osalta, mutta käytännön onnistumiset ovat kysymysmerkki
 - Kehittäminen keskittyy liiaksi kuntien oman palveluverkon optimointiin ja laadussa on selkeää vaihtelua
 - Palveluverkkosuunnittelu irtaantunut rakennemallityöstä
- Palveluverkko on osin vanhentunut, ja palvelutarjonta on yhä varsin henkilöautoriippuvaista
 - Tiivistämistyö ja kaupunkirakenteen eheytyä ei näy palvelupuolella samaan tapaan kuin asumisessa
 - Palveluverkon kysymykset muuttuvat jopa vuosittain, eikä rakennemalli pysy perässä ilman rullaavuutta ja aktiivista päivitystä
- Palveluiden kehittämisessä seudullinen näkökulma ja sopimukset keskeistä mm. varhaiskasvatuksen ja koulujen osalta
- Palvelut ja niiden saatavuus muokkaavat merkittävästi asukkaan arjen toimintaa. Kuntarajat ovat tässä mielessä asukkaalle haitta
- Palveluverkko on vahvasti kunnallinen kysymys, mutta rakennemallityö ja muu seudullinen yhteistyö voi tuoda säästöjä ja parantaa koko seudun kilpailukykyä

8. Parannamme palvelujen saavutettavuutta - kriittiset investoinnit

- Keskeisin kysymys on maankäytön suunnittelun ja palveluverkkosuunnittelun tiiviimpi yhdistäminen
 - Keinona palveluverkon koordinaation ohjelmointi sekä rasun rullaava päivittäminen
 - Raskas rasu-prosessi ei taivu palveluverkon nopeisiin muutoksiin
- Keskusten palvelurakenteen varmistus keskustakehittämisen ytimessä
- Saatavuus vs. saavutettavuus; mikä tekee palvelusta saavutettavan ja mikä on tarpeellinen saatavuus?
 - Palveluverkon mukauttaminen uusiutuvaan rakenteeseen ja liikennejärjestelmään
- Kenen näkökulmasta saavutettavuutta tarkastellaan?
 - Autoliikennesaavutettavuus ja muu saavutettavuus.
- Keskusten ja ala-keskusten määrittely palveluverkkosuunnittelussa, sekä liikkumisen kysymykset tärkeitä palvelujen saavutettavuuden osalta
 - Tilakysymykset: minkälaista tilaa luodaan yksityisille palveluille keskuksissa?

9. Edistämme seudullisesti merkittävien hankkeiden toteutusta - tavoitteen tärkeys

- Seudullisesti merkittäviin hankkeisiin liittyy onnistumisia ja epäonnistumisia
 - Etenkin infrahankkeissa, liityntäpysäköinnissä ja raiteiden osalta on koettu onnistumisia. Samoin kampusalueet ja Tampereen keskustan hankkeet lasketaan onnistumisiksi
- Suuremmat visionääriset hankkeet vielä toteuttamatta, tai etenevät liian hitaasti, tai ovat mittakaavaltaan vääränlaisia.
 - Tarvitaan uusia seudullisia kärkihankkeita esimerkiksi kulttuuripuolelle ja elinkeinojen kehittämiseen
- Kärkihankkeet hyödyttävät kaikkia kuntia lisäten seudun kilpailukykyä
- Kärkihankkeet ovat linkki seudun ja valtion välillä
 - Seudullinen yhtenäisyys tarkoittaa myös uskottavuutta hankkeille
- Merkittävät hankkeet luovat kuvaa dynaamisesta kaupunkiseudusta
 - Laadullisen kehittämisen tunnistetut ongelmat kärkihankkeiden kärjeksi?
- Kärkihankkeet ovat infrapainotteisia, pyrkimys selkeään vaikuttavuuteen ja konkretiaan

9. Edistämme seudullisesti merkittävien hankkeiden toteutusta - kriittiset investoinnit

- Seudulliset elinkeinojen kehittämisen kärkihankkeet puuttuvat
 - Myös kulttuuri, museot kärkihankkeiksi!
- Nyt kärkihankkeet keskittyvät lähinnä infraan
 - Hankkeiden priorisointia kaivataan
 - Mitä voidaan kehittää infran lisäksi?
 - Tuottaako infraan (liiaksi) keskittyvä kehittäminen heikkoa laatua?
- Mikä on kärkihankkeiden tarkoitus: toimivuus/dynaamisuus, vaiko tunnettuus, asumisviihtyisyys, säästöt?
- Tunnistettava mihin kunnat kykenevät itse, mihin tarvitaan seututarkastelua ja missä taas valtiota

10. Parannamme suunnitelman sitovuutta ja toteuttamisen ohjelmointia - tavoitteen tärkeys

- Sitoutumisessa suunnitelmiin ja toteutuksen ohjelmoinnissa on onnistuttu varsin hyvin
 - MAL-kokonaisuus ja siihen liittyvä suunnitelmallisuus selkeitä onnistumisia
 - Rasu-työssä enemmän moniäänisyyttä ja soraääniä?
- Elinkeinoelämän ja maankäytön tarkastelun yhdistäminen haaste
 - Tarvitaan systemaattisempaa seuranta ohjelmien toteutuksesta ja ylipäänsä tiukempaa ohjelmointia ja sitoutumista
- Suunnitelmallisuus ja ohjelmat tarvitsevat vieläkin enemmän seudullista huomiota jatkossa
 - Ohjelmointi on keino tuoda kehittämiseen ja kasvun hallintaan tasapuolisuutta
 - Sitoutuneisuus parantaa seudun kilpailukykyä

10. Parannamme suunnitelman sitovuutta ja toteuttamisen ohjelmointia - kriittiset investoinnit

- Kärkihankkeiden priorisointi ja sitoutuminen
- Oikeansuuntaisen kasvun varmistaminen; mikäli kysyntä sakkaa, kyetään rakennetta kuitenkin ohjata oikein ja sovitusti
- Maankäytön yhdistäminen elinkeinokysymyksiin keskeinen painopiste
 - Miten tätä lähestytään?
 - Miten voidaan ohjelmoida/huomioida rakennesuunnitelmassa?
 - Tulee tunnistaa maankäytön ja elinkeinojen osalta kriittiset seudulliset kysymykset, joiden osalta ohjelmointia ja suunnitelmallisuutta tarvitaan

MDI.FI

/MDIFRIENDS

@MDIFRIENDS

ALUEKEHITTÄMISEN
KONSULTTITOIMISTO MDI